

STATEN, KAPITALET ELLER MEDBORGAREN

– vem finansierar civilsamhället?

Med den här årliga rapporten vill Giva Sverige och PwC bidra till att ideella sektorns organisationer och andra aktörer med intresse för civilsamhället kan fatta strategiska beslut baserade på goda kunskaper om nuläget. Det är som vanligt små variationer mellan åren men över tid sker ändå förskjutningar i förutsättningarna för finansiering av det svenska civilsamhället.

Det är förstås omöjligt att inte ta hänsyn till Corona-pandemins disruptiva påverkan i årets rapport. Det läge vi har hösten 2020 hade få kunnat ana för ett år sedan. Pandemin har radikalt förändrat förutsättningarna för ideella organisationer, för några till det bättre, för andra till det sämre. På lång sikt är det dock sannolikt att pandemin får störst påverkan genom att bidra till acceleration av underliggande trender, framför allt digitaliseringen.

I årets rapport har vi lagt ett särskilt fokus på medborgarens roll när det gäller förutsättningarna för ideell verksamhet i Sverige. Om det ska sammanfattas med ett ord är det stabilitet. Det är stabilitet i attityden till ideella organisationer där knappt åtta av tio tillfrågade har en positiv eller mycket positiv inställning till ideella organisationer, vilket varit stabilt sedan 2013. Det är stabilitet i det ideella arbetet som läggs ner. Cirka hälften av den vuxna befolkningen har sedan 1992 uppgett att de gör en ideell insats. Eftersom folkmängden ökat under perioden har antalet som gör en ideell insats ökat i samma takt. Även antalet ideellt arbetade timmar är stabilt, och tvärt emot vad många tror, något växande. Det är stabilitet som utmärker medborgarnas finansiering av civilsamhället. Cirka 60 % av intäkterna till icke-vinstdrivande organisationer kommer från privat sektor, det mesta från hushållen. Resterande kommer från offentlig sektor (32 %) och kapitalavkastning (8 %).

Det vi pekar på är en stabilitet i det totala utfallet. Det innebär inte att civilsamhället kan slå sig till ro. Olika megatrender påverkar samhällen, människor och organisationer i flera riktningar samtidigt. En av dessa megatrender är den kraftiga urbaniseringen. De senaste 20 åren har nästan hela befolkningstillväxten, ca 1,5 miljoner människor, skett i städer. Detta har fört med sig en stor förskjutning av resurser i form av människor och pengar men också ändrade förutsättningar för tillgången till mötesplatser för ideella organisationer. Digitaliseringen är en annan megatrend som gett helt nya möjligheter för ideell organisering, men också skapat en ny utsatthet för hot och hat för organisationernas företrädare. Något som särskilt tycks drabba det unga civilsamhället.

Det krävs förmåga till förändring av arbetssätt för att kunna fortsätta fullfölja sina ändamål och skaffa resurser i en värld som ständigt förändras. Ett sätt att tolka stabiliteten är att civilsamhället har god förmåga till anpassning och utveckling. När vi jämför förändringar i omvärlden med förändring av civilsamhällets strukturer och sätt att organisera och finansiera sin verksamhet, vågar vi påstå att förändringarna inte varit lika omvälvande i civilsamhället. Det behöver inte vara något dåligt, djupa rötter har stor motståndskraft mot stormar och skogsbränder, men kanske kan styrkan i stabiliteten vara ett hinder i en föränderlig värld? Hur ser din organisations strategier ut för att vara relevant och väl organiserad och finansierad för att arbeta med ert ändamål även 2030?

Det är också viktigt att komma ihåg att de senaste tio åren har varit något av ett rekord i god konjunktur. Vi vet inte om pandemin kommer att ändra på det, men förr eller senare kommer en lågkonjunktur. Hur väl förberedd är din organisation för den? Det handlar både om tillgång till finansiering, men också de ökade eller förändrade behov som människor har när tiderna blir sämre.

Detta är ett utdrag ur rapporten med ett urval av intressanta och viktiga aspekter på civilsamhällets finansiering. Det är vår förhoppning att rapporten är till nytta både för civilsamhällets organisationer och beslutsfattare i andra delar av samhället. För att läsa rapporten i sin helhet, besök givasverige.se/kunskap/rapporter.

November 2020

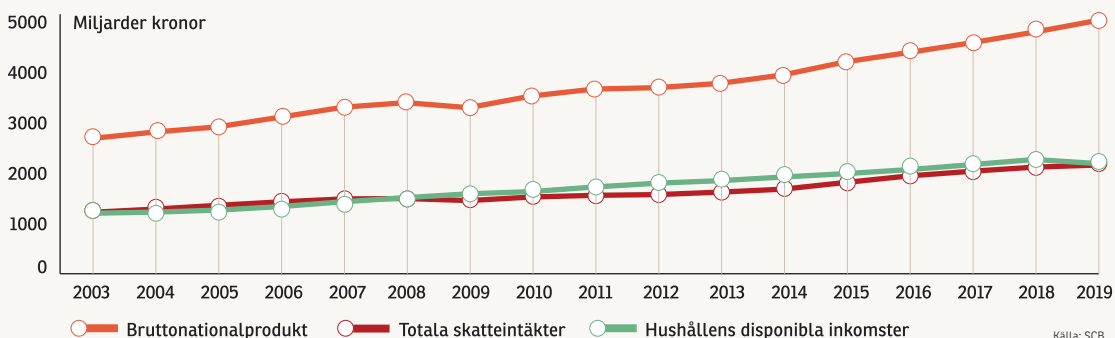
Charlotte Rydh
Giva Sverige

Johan Sverker
PwC

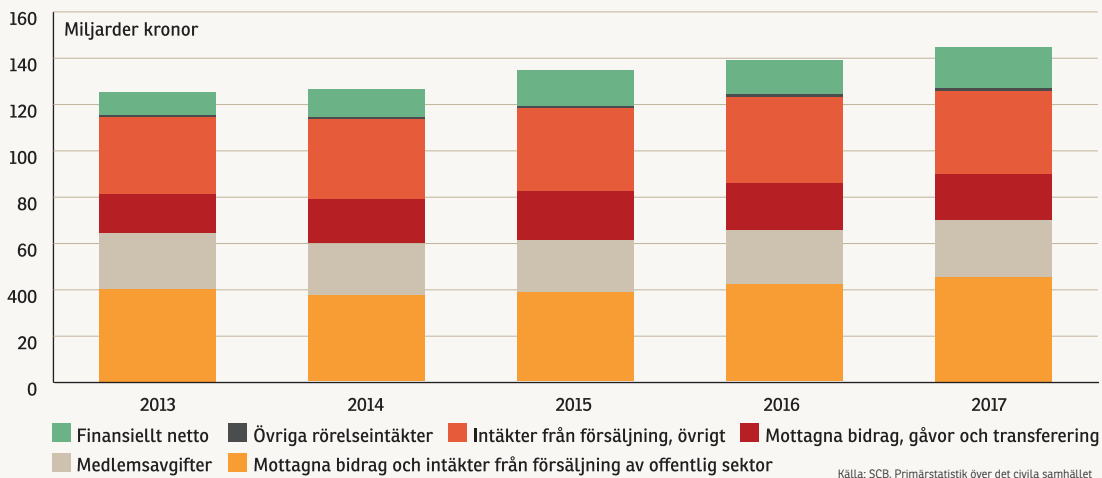
Staten

Sedan 2008 har hushållens disponibla inkomster varit högre än de totala skatteintäkterna, detta förhållande bröts 2019. Är det ett trendbrott och har det någon betydelse för finansieringen av civilsamhällets organisationer? Civilsamhället¹ är till ca 30 procent finansierat av den offentliga sektorn, dels genom bidrag, dels genom köpta tjänster. Staten är alltså viktig som finansör och det är viktigt för civilsamhällets ledare att förstå hur demografiska trender som en åldrande befolkning och urbanisering påverkar förutsättningarna för detta stöd. På kortare sikt är det också viktigt att förstå hur Corona-pandemin påverkar i form av ökade kostnader, belåningsgrad och minskade skatteintäkter kan påverka möjligheterna att stödja civilsamhället. När vi frågar civilsamhällets ledare om framtiden är de fortsatt positiva till sin egen och sektorns framtid men något mer återhållsamma än tidigare år.

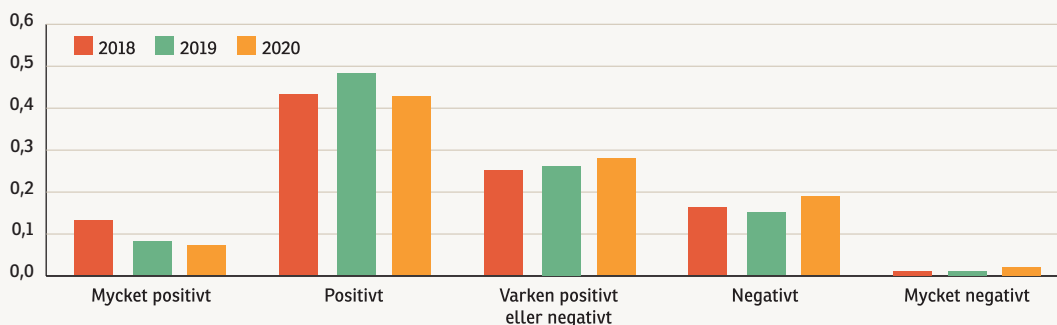
BNP, skatteintäkter och disponibla inkomster

Fördelning av intäkter för icke vinstdrivande organisationer

Hur bedömer du att din organisations tillgång till finansiella resurser kommer att utvecklas under de kommande 3-5 åren?

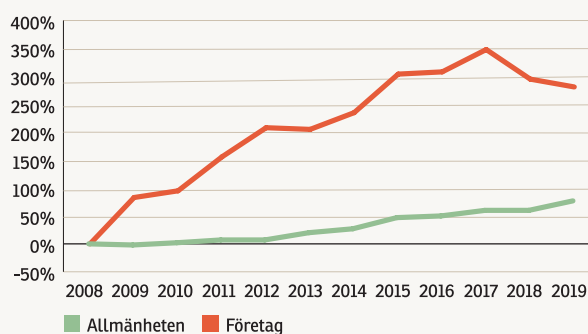
1. Den del som av SCB benämns Hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Kapitalet

Företagens bidrag och gåvor är viktiga för många organisationer, särskilt små och medelstora. Enligt en rapport från United Minds uppskattar idrottsföreningar i genomsnitt att 8 procent av deras intäkter kommer från sponsring, vilket är mer än det statliga aktivitetsstödet. 8 av 10 insamlingsorganisationer uppger att de finansierar sin verksamhet med gåvor, bidrag och samarbeten med företag.

Företagens stöd till civilsamhället kan emellertid se ut på många olika sätt och det är därför svårt att få en helhetsbild av omfattningen av intäkterna från näringslivet. Det består dels av gåvor och bidrag, dels av sponsring, samarbeten eller varor och tjänster. En del av näringslivets stöd till civilsamhället kanaliseras också via företagsnära stiftelser. Corona-pandemins negativa effekter för näringslivet innebär också en inverkan på företagens stöd till ideella organisationer. Drygt 5 av 10 medlemsorganisationer i Giva Sverige uppger att intäkterna från företag kommer att minska under 2020.

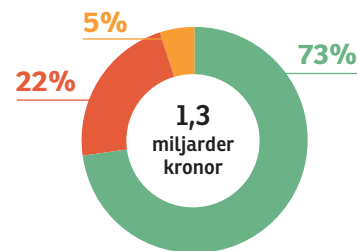
Gåvor och bidrag till 90-kontoinnehavare, förändring per källa 2008 basår

Företagens andel av totalt insamlade medel från privat sektor utgör 2019 knappt 10 procent medan allmänheten står för 70 procent.

Källa: Svensk Insamlingskontroll

Fördelning av intäkter från företag

Diagrammet visar ett exempel på hur företagens engagemang kan se ut och baseras på redovisning av intäkter från företag till Giva Sveriges medlemsorganisationer 2019.

Källa: Giva Sveriges Insamlingsstatistik 2019

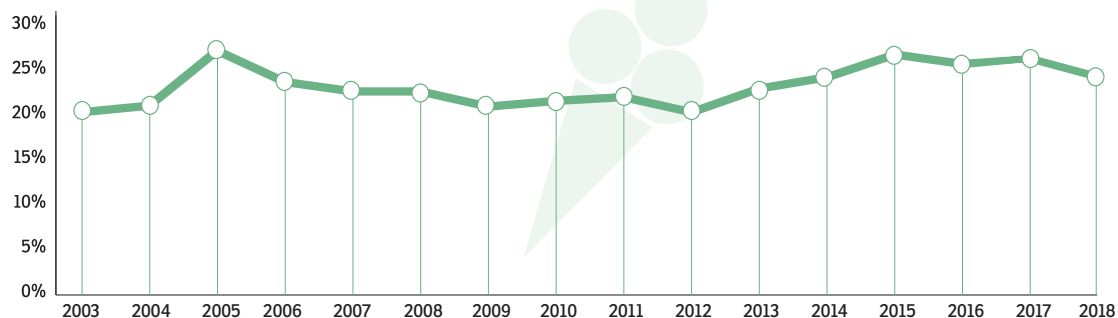
Medborgaren

Medborgarna stod för drygt hälften av civilsamhällets intäkter 2017. Medlemsavgifternas andel av intäkterna har minskat något de senaste åren och uppgick till drygt 24 miljarder kronor 2017.

Allmänhetens givande utgör knappt 70 procent av de totala intäkterna via gåvor och bidrag och 80 procent av svenskarna uppger att de har skänkt en gåva det senaste året. Corona-pandemin verkar ännu inte ha påverkat svenskarnas givande i någon högre grad.

Glassindex, som visar allmänhetens givande i förhållande till konsumtion av glass och sötsaker, indikerar att givandet relativt sett ökade under några år för att vända nedåt 2018. Det senare kan dock möjligen förklaras med att sommaren 2018 var ovanligt varm, och nedgången i glassindex innebär därför inte nödvändigtvis ett minskat givande.

Glassindex

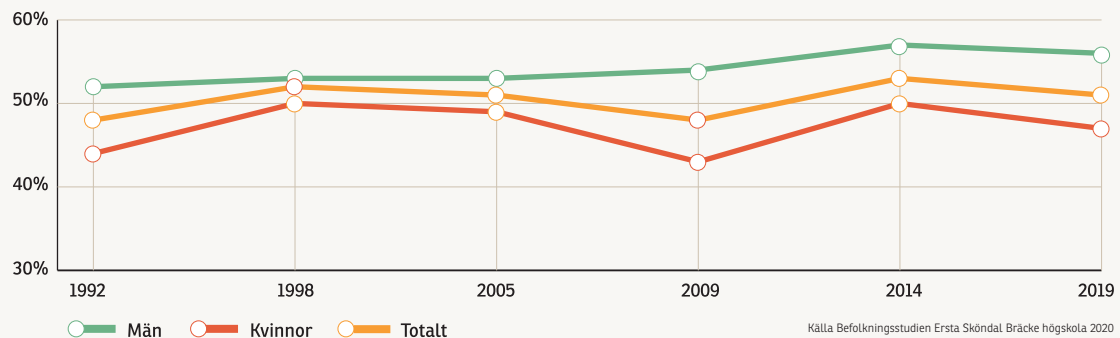

Källa: SCB och Svensk Insamlingskontroll

Medborgarnas insatser av ideellt arbete är påfallande stabilt. De ideellt arbetande blir allt äldre och cirka en fjärdedel av befolkningen tycks inte alls delta i det ideella arbetet, vilket kan ha betydelse på längre sikt.

Det ideella arbetet mätt i antalet timmar har ökat i Sverige sedan 2005. Det är naturligt med tanke på att befolkningen 16-84 år också ökat, med ca 1 miljon invånare. Men det verkar samtidigt som att det krävs färre medborgare 2019 än 2005 för att "bemanna" en ideell heltidstjänst. Något som indikerar att utbudet av ideell tid ökat mer än befolkningen.

Omfattning av ideellt arbete. Andel (procent) av befolkningen totalt samt efter kön (16-84 år).

FAKTA

71% av de som engagerar sig vid speciella händelser, t ex skogsbrand, arbetar sedan tidigare ideellt

52% av unga upplever att de har möjlighet att påverka samhället

51% har arbetat ideellt under de senaste 12 månaderna

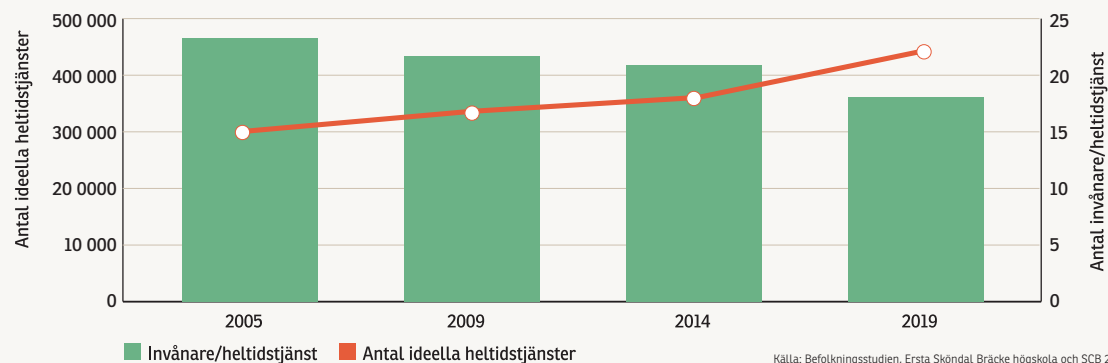
47% av kvinnorna

56% av männen

Forskning visar på tre undergrupper som **inte** arbetar ideellt: de med litet socialt kapital, de med små marginaler och de som är fullt upptagna med annat.

Källor: Befolkningsstudien, Ersta Sköndal Bräcke högskola, 2020, samt Ungdomsbarometern 2020

Antal ideella heltidstjänster och invånare per heltidstjänst

*Rapporten är ett samarbete mellan Giva Sverige och PwC.
Ladda ner den på www.givasverige.se/kunskap/rapporter*

Giva Sverige är en branschorganisation som arbetar för tryggt givande. Våra drygt 160 medlemmar representerar en bredd av ideella organisationer med olika ändamål, av olika storlek och på olika platser i landet. Giva Sverige arbetar för ökat givande i Sverige därför att vi tror på ett starkt civilsamhälle. Genom att förbättra förutsättningar för insamling och givande vill vi bidra till människors möjlighet att engagera sig.

Charlotte Rydh, generalsekreterare
Telefon: 08-677 30 93 • E-post: charlotte@givasverige.se

PwC Sverige är marknadsledande inom revision, redovisning, skatte- och affärsrådgivning med 2 800 medarbetare och 34 kontor runt om i landet. PwC Sverige utvecklar värden för 45 000 kunder vilka utgörs av stora, medelstora och mindre företag samt ideella organisationer och offentlig sektor.

Johan Sverker, senior rådgivare ideell sektor
Telefon: 010-213 39 17 • E-post: johan.sverker@pwc.com